

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

30 noiembrie 2021 *

„Trimitere preliminară – Protocolul (nr. 7) privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene – Membru al unui organ al Băncii Centrale Europene – Guvernator al unei bănci centrale naționale a unui stat membru – Imunitate de jurisdicție penală – Inculpare legată de activitățile exercitate în cadrul funcției la nivelul statului membru”

În cauza C-3/20,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Rīgas rajona tiesa (Tribunalul Districtual din Riga, Letonia), prin decizia din 20 decembrie 2019, primită de Curte la 7 ianuarie 2020, în procedura penală împotriva

AB,

CE,

„MM investīcijas” SIA,

cu participarea:

LR Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļa,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul L. Bay Larsen, vicepreședinte, doamna K. Jürimäe, domnii C. Lycourgos, E. Regan și N. Jääskinen și doamna I. Ziemele, președinți de cameră, și domnii M. Ilešič, J.-C. Bonichot (raportor), P. G. Xuereb și N. Wahl, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul M. Longar, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 26 ianuarie 2021,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru AB, de M. Kvēps și A. Repšs, avokāti;

* Limba de procedură: letona.

- pentru CE, de D. Vilemsons, advokāts;
- pentru LR Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļa, de V. Jirgena;
- pentru guvernul leton, de K. Pommere, în calitate de agent;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de P. Gentili, avvocato dello Stato;
- pentru Comisia Europeană, inițial de L. Flynn, I. Naglis și S. Delaude, ulterior de L. Flynn și S. Delaude în calitate de agenți;
- pentru Banca Centrală Europeană, de C. Zilioli, K. Kaiser și F. Malfrère, în calitate de agenți, asistați de V. Čukste-Jurjeva, advokāte,

după ascultarea concluziilor avocatei generale în ședința din 29 aprilie 2021,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 11 litera (a), a articolului 17 și a articolului 22 primul paragraf din Protocolul (nr. 7) privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene (JO 2016, C 202, p. 266, denumit în continuare „Protocolul privind privilegiile și imunitățile”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unor proceduri penale pentru corupție și spălare de bani inițiate împotriva lui AB, fost guvernator al Băncii Centrale a Letoniei, a lui CE și a „MM investīcijas” SIA.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Protocolul (nr. 4) privind Statutul SEBC și al BCE

- 3 Protocolul (nr. 4) privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene (JO 2016, C 202, p. 230, denumit în continuare „Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE”) prevede la articolul 2, intitulat „Obiectivele”:

„În conformitate cu articolul 127 alineatul (1) și cu articolul 282 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, obiectivul principal al [Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC)] este menținerea stabilității prețurilor. Fără a aduce atingere obiectivului privind stabilitatea prețurilor, SEBC sprijină politicile economice generale din Uniune, cu scopul de a contribui la realizarea obiectivelor Uniunii, definite la articolul 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană. SEBC acționează potrivit principiului unei economii de piață deschise în care concurența este liberă,

favorizând o alocare eficientă a resurselor şi respectând principiile stabilite la articolul 119 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene.”

4 Articolul 3 din acest protocol, intitulat „Misiunile”, prevede:

„3.1. În conformitate cu articolul 127 alineatul (2) din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene, misiunile fundamentale care urmează să fie îndeplinite prin intermediul SEBC sunt:

- definirea şi aplicarea politicii monetare a Uniunii;
- desfăşurarea operaţiunilor de schimb valutar, în conformitate cu articolul 219 din tratatul menţionat;
- deţinerea şi administrarea rezervelor valutare oficiale ale statelor membre;
- promovarea bunei funcţionări a sistemelor de plăţi.

3.2. În conformitate cu articolul 127 alineatul (3) din tratatul menţionat, a treia liniuţă din articolul 3.1 se aplică fără să aducă atingere deţinerii şi administrării fondurilor de rulment în valută de către guvernele statelor membre.

3.3. În conformitate cu articolul 127 alineatul (5) din tratatul menţionat, SEBC contribuie la buna desfăşurare a politicilor promovate de autorităţile competente în ceea ce priveşte supravegherea prudentială a instituţiilor de credit şi stabilitatea sistemului financiar.”

5 Potrivit articolului 7 din protocolul menţionat, intitulat „Independenţa”:

„În conformitate cu articolul 130 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene, în exercitarea competenţelor şi în îndeplinirea misiunilor şi îndatoririlor care le-au fost conferite prin tratate şi prin prezentul statut, [Banca Centrală Europeană (BCE)], băncile centrale naţionale sau membrii organelor lor de decizie nu pot solicita sau accepta instrucţiuni de la instituţiile, organele, oficiile şi agenţiile Uniunii, de la guvernele statelor membre sau de la orice alt organism. Instituţiile, organele, oficiile şi agenţiile Uniunii, precum şi guvernele statelor membre se angajează să respecte acest principiu şi să nu încerce să influenţeze membrii organelor de decizie ale BCE sau ale băncilor centrale naţionale în îndeplinirea misiunilor acestora.”

6 Articolul 9 din Protocolul privind Statutul SEBC şi al BCE prevede la alineatul 9.3:

„În conformitate cu articolul 129 alineatul (1) din tratatul menţionat, organele de decizie ale BCE sunt Consiliul guvernatorilor şi Comitetul executiv.”

7 Articolul 10 din acest protocol, intitulat „Consiliul guvernatorilor”, prevede la alineatul 10.1:

„În conformitate cu articolul 283 alineatul (1) din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene, Consiliul guvernatorilor este format din membrii Comitetului executiv şi guvernatorii băncilor centrale naţionale ale statelor membre a căror monedă este euro.”

- 8 Articolul 39 din protocolul menționat, intitulat „Privilegiile și imunitățile”, prevede:
- „BCE se bucură pe teritoriul statelor membre de privilegiile și imunitățile necesare îndeplinirii misiunilor sale, în condițiile stabilite de Protocolul privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene.”
- 9 Conform articolului 44 din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE, intitulat „Consiliul general al BCE”:
- „44.1. Fără a aduce atingere articolului 129 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul general se constituie ca cel de al treilea organ de decizie al BCE.
- 44.2. Consiliul general este format din președintele și vicepreședintele BCE, precum și din guvernatorii băncilor centrale naționale. Ceilalți membri ai Comitetului executiv pot participa, fără drept de vot, la reuniunile Consiliului general.
- [...]”

Protocolul privind privilegiile și imunitățile

- 10 Potrivit articolului 8 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile:
- „Membrii Parlamentului European nu pot fi cercetați, reținuți sau urmăriți datorită opiniilor sau voturilor exprimate în cadrul exercitării funcțiilor lor.”
- 11 Articolul 9 din același protocol enunță:
- „Pe durata sesiunilor Parlamentului European, membrii acestuia beneficiază:
- (a) pe teritoriul național, de imunitățile recunoscute membrilor Parlamentului propriei țări;
 - (b) pe teritoriul oricărui alt stat membru, de exceptare privind orice măsură de detenție sau urmărire penală.
- Imunitatea este valabilă inclusiv pe perioada deplasării la locul reuniunii Parlamentului European, cât și la întoarcere.
- Imunitatea nu poate fi invocată în caz de flagrant delict și nici nu poate constitui o piedică pentru Parlamentul European de a ridica imunitatea unuia dintre membri.”
- 12 Articolul 10 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile prevede:
- „Reprezentanții statelor membre care participă la lucrările instituțiilor Uniunii, consilierii acestora și experții tehnici beneficiază, pe perioada exercitării funcțiilor lor, a călătoriei spre locul de desfășurare a reuniunii și retur, de privilegiile, imunitățile sau facilitățile obișnuite.
- Prezentul articol se aplică de asemenea membrilor organelor consultative ale Uniunii.”

13 Articolul 11 din acest protocol prevede:

„Pe teritoriul fiecăruia dintre statele membre și indiferent de cetățenia lor, funcționarii și agenții Uniunii:

- (a) beneficiază de imunitate de jurisdicție pentru actele îndeplinite de aceștia, inclusiv afirmațiile scrise sau verbale în calitatea lor oficială, sub rezerva aplicării dispozițiilor din tratatele care reglementează, pe de o parte, răspunderea funcționarilor și agenților față de Uniune și, pe de altă parte, competența Curții de Justiție a Uniunii Europene de a decide asupra litigiilor dintre Uniune și funcționarii, respectiv alți agenți ai Uniunii; aceștia beneficiază de imunitate și după încetarea funcțiilor lor;

[...]”

14 Potrivit articolului 17 din protocolul menționat:

„Privilegiile, imunitățile și facilitățile sunt acordate funcționarilor și altor agenți ai Uniunii exclusiv în interesul acesteia din urmă.

Fiecare instituție a Uniunii are libertatea de a ridica imunitatea acordată unui funcționar sau agent în toate cazurile în care apreciază că ridicarea acestei imunități nu contravine intereselor Uniunii.”

15 Articolul 18 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile prevede:

„În aplicarea prezentului protocol, instituțiile Uniunii acționează de comun acord cu autoritățile responsabile ale statelor membre interesate.”

16 Articolul 22 din acest protocol prevede:

„Prezentul protocol se aplică de asemenea Băncii Centrale Europene, membrilor organelor sale și personalului său, fără a aduce atingere dispozițiilor din Protocolul privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene.

[...]”

Dreptul leton

Legea privind Banca Centrală a Letoniei

17 Articolul 2 din likums „Par Latvijas Banku” (Legea privind Banca Centrală a Letoniei) prevede că Banca Centrală a Letoniei este membră a SEBC.

18 Potrivit articolului 7 din această lege, Banca Centrală a Letoniei cooperează cu BCE, cu băncile centrale ale statelor membre ale Uniunii și cu băncile centrale ale țărilor terțe, precum și cu alte entități financiare. Banca Centrală a Letoniei, sub rezerva acordului BCE, este abilitată să participe la instituțiile monetare internaționale, în sensul articolului 6.2 din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE. Banca Centrală a Letoniei poate să participe la instituțiile monetare internaționale care corespund scopurilor și funcțiilor sale, cu respectarea dispozițiilor tratatului și ale acestui protocol.

- 19 Din articolul 13 din legea menționată reiese că guvernatorul, viceguvernatorul și membrii Consiliului Băncii Centrale a Letoniei nu solicită și nu acceptă nicio instrucțiune din partea guvernului Republicii Letonia și a guvernelor din celelalte state membre ale Uniunii și nici din partea instituțiilor Uniunii și a celorlalte instituții naționale, străine sau internaționale și a organismelor acestora. Acest articol prevede de asemenea, în conformitate cu articolul 130 TFUE, că respectivele guverne, instituții și organisme lor nu pot da instrucțiuni guvernatorului, viceguvernatorului și membrilor Consiliului Băncii Centrale a Letoniei și nici nu pot încerca să le influențeze în alt mod în exercitarea funcțiilor lor. Banca Centrală a Letoniei adoptă deciziile sale și le pune în aplicare în deplină independență.

Codul de procedură penală

- 20 Articolul 10 din Kriminālprocesa likums (Codul de procedură penală) prevede că imunitatea de jurisdicție penală scutește o persoană, în totalitate sau în parte, de obligația de a participa la o procedură penală, precum și de a depune mărturie și de a prezenta documente și înscrisuri și interzice sau limitează dreptul de a efectua o urmărire penală împotriva sa și de a-i aplica măsuri coercitive, precum și dreptul de a intra în incintele deținute de această persoană și de a efectua acolo acte de cercetare.

- 21 Potrivit articolului 116 alineatele (1)-(3) din acest cod:

„(1) Imunitatea de jurisdicție penală se întemeiază pe statutul juridic special al unei persoane, al unei informații sau al unui loc, specificat în Constituție, în acest cod sau în alte legi sau tratate internaționale, care garantează dreptul unei persoane de a nu se conforma, în totalitate sau în parte, unei obligații în temeiul procedurii penale sau care limitează dreptul de a efectua acte de cercetare specifice.

(2) Imunitatea de jurisdicție penală a unei persoane rezultă:

- 1) din imunitatea penală, astfel cum este specificată în Constituție sau în tratatele internaționale;
- 2) din funcția sau din profesia sa;
- 3) din statutul său în cadrul procedurii penale respective;
- 4) din legăturile sale de rudenie.

(3) O persoană are dreptul la imunitate de jurisdicție penală atunci când informația care i se solicită privește:

- 1) secrete de stat protejate prin lege;
- 2) secretul profesional protejat prin lege;
- 3) secretul de afaceri protejat prin lege;
- 4) confidențialitatea vieții private protejată prin lege.”

- 22 Articolul 404 din Codul de procedură penală prevede că, sub rezerva unei dispoziții contrare din codul menționat, Ministerul Public comunică autorității competente o propunere de autorizare a începerii urmăririi penale împotriva unei persoane care beneficiază, în temeiul legii, de imunitate de jurisdicție penală atunci când consideră că există motive care permit stabilirea răspunderii penale a acesteia din urmă. La propunere sunt anexate informații privind elementele de probă care dovedesc vinovăția persoanei în privința căreia se solicită ridicarea imunității.

Procedura principală și întrebările preliminare

- 23 AB a ocupat postul de guvernator al Băncii Centrale a Letoniei de la 21 decembrie 2001 până la 21 decembrie 2019.
- 24 El a devenit membru al Consiliului general al BCE în urma aderării Republicii Letonia la Uniune la 1 mai 2004, iar apoi membru al Consiliului guvernatorilor BCE în urma aderării acestui stat membru la zona euro la 1 ianuarie 2014.
- 25 La 17 februarie 2018, AB a fost arestat ca urmare a inițierii unei anchete penale preliminare desfășurate de Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (Biroul pentru Prevenirea și Combaterea Corupției, Letonia) (denumit în continuare „KNAB”) și a fost pus în libertate la 19 februarie 2018. Printr-o decizie adoptată în aceeași zi, KNAB i-a impus o serie de măsuri de siguranță, printre care interdicția de a-și exercita funcția de guvernator al Băncii Centrale a Letoniei. La 28 iunie 2018, el a fost pus sub acuzare de către procurorul însărcinat cu soluționarea cauzei pentru săvârșirea unor infracțiuni de corupție.
- 26 Prin Hotărârea din 26 februarie 2019, Rimšēvičs și BCE/Letonia (C-202/18 și C-238/18 EU:C:2019:139), Curtea, pronunțându-se cu privire la acțiuni introduse de AB și de BCE, a anulat decizia din 19 februarie 2018 a KNAB, în măsura în care prin aceasta i se interzicea lui AB să își exercite funcția de guvernator al Băncii Centrale a Letoniei. Curtea a statuat că Republica Letonia nu a dovedit că eliberarea din funcție a lui AB se întemeiea pe indicii suficiente care să demonstreze că acesta a săvârșit o abatere gravă, în sensul articolului 14.2 al doilea paragraf din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE.
- 27 Actul de inculpare al lui AB a fost completat la 24 mai 2019 și cuprinde trei capete de acuzare.
- 28 Primul capăt de acuzare reținut împotriva sa privește acceptarea, înainte de 30 iunie 2010, a unei promisiuni de mită efectuate de KM, președinte al consiliului de supraveghere al unei bănci letone, și a mitei înseși, constând într-o călătorie de agrement colectivă cu destinația Kamtchaka (Rusia), în cuantum de 7 490 de euro, care a avut loc între 20 și 30 august 2010. În schimb, AB l-ar fi consiliat pe KM în scopul de a permite acestei bănci să se sustragă supravegherii Finanšu un kapitāla tirgus komisija (Comisia pentru Piețele Financiare și de Capital, Letonia) (denumită în continuare „FKTK”) și s-ar fi abținut să participe la reuniunile FKTK în cursul cărora au fost abordate problemele referitoare la supravegherea băncii menționate.
- 29 Cel de al doilea capăt de acuzare reținut împotriva sa privește, pe de o parte, acceptarea, după 23 august 2012, a unei promisiuni de mită constând în plata unei sume de 500 000 de euro de către OP, vicepreședinte al consiliului de administrație al aceleiași bănci letone, în schimbul consilierii oferite de AB în scopul de a obține ridicarea restricțiilor privind activitățile acestei bănci dispuse

de FKTK și de a preveni alte restricții și, pe de altă parte, acceptarea de către AB a plății a jumătate din această mită, și anume 250 000 de euro. Cealaltă jumătate din mită, care trebuia achitată după adoptarea de către FKTK a unei decizii favorabile băncii menționate, nu i-ar fi fost plătită lui AB.

- 30 Cel de al treilea capăt de acuzare reținut împotriva sa privește spălarea de bani destinată să disimuleze originea, transferurile și proprietatea fondurilor plătite lui AB corespunzătoare mitei vizate de cel de al doilea capăt de acuzare. Această mită ar fi fost investită în achiziționarea unui imobil de către o societate paravan prin intermediul fondurilor furnizate de un intermediar.
- 31 În cursul procedurii penale, avocații lui AB au solicitat instanței de trimitere să sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară referitoare la interpretarea Protocolului privind privilegiile și imunitățile. Invocând articolele 11 și 22 din acest protocol, ei consideră că imunitatea de jurisdicție prevăzută de protocolul menționat îi este aplicabilă lui AB pentru actele pe care le-a îndeplinit în calitate sa de membru al Consiliului guvernatorilor BCE.
- 32 Ministerul Public nu contestă că AB poate beneficia de o asemenea imunitate atunci când acționează în calitate de membru al Consiliului guvernatorilor BCE, însă consideră că, în cadrul procedurii penale din litigiul principal, actele care îi sunt reproșate nu sunt legate de exercitarea funcțiilor sale în calitate de membru al acestui consiliu, astfel încât Protocolul privind privilegiile și imunitățile nu i s-ar aplica lui AB.
- 33 Instanța de trimitere consideră că, înainte de a deschide faza orală a procesului penal, trebuie să se pronunțe cu privire la existența și la întinderea unei eventuale imunități a lui AB. Ea ridică problema dacă calitatea de guvernator al Băncii Centrale a Letoniei, din care decurge și cea de membru al Consiliului guvernatorilor BCE, îi conferă automat lui AB o imunitate în cadrul urmăririlor penale și al procedurilor judiciare. În caz afirmativ, ea consideră că este necesar să se stabilească dacă trebuie să se solicite ridicarea imunității în toate cazurile sau dacă autoritatea responsabilă cu desfășurarea procedurii, respectiv Ministerul Public în faza de urmărire penală și instanța de fond în cadrul procedurii judiciare, sunt competente să aprecieze dacă, în contextul specific al acțiunii penale în cauză, există un interes al Uniunii ca persoana interesată să beneficieze de această imunitate și, în ipoteza în care există un astfel de interes, să solicite ridicarea imunității menționate numai atunci când actele sunt legate de exercitarea unei funcții în cadrul unei instituții a Uniunii, în speță BCE. În cazul în care unui membru al Consiliului guvernatorilor BCE i se acordă imunitate de jurisdicție penală, instanța de trimitere ridică de asemenea problema stadiului procedurii în care trebuie solicitată ridicarea acestei imunități. În sfârșit, ea observă că, în măsura în care comportamentul și actele unei persoane sunt determinate de ansamblul informațiilor de care dispune, nu este întotdeauna ușor, în practică, să se disocieze imunitatea acordată în interesul Uniunii de actele îndeplinite în afara domeniului de aplicare al acestei imunități.
- 34 În aceste condiții, Rīgas rajona tiesa (Tribunalul Districtual din Riga, Letonia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 11 litera (a) și articolul 22 primul paragraf din [Protocolul privind privilegiile și imunitățile] se aplică funcției de membru al Consiliului guvernatorilor BCE exercitate de guvernatorul băncii centrale a unui stat membru, respectiv de președintele Băncii Centrale a Letoniei, AB?

- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, aceste dispoziții asigură în continuare acestei persoane imunitate în cadrul unei proceduri penale chiar și după ce a părăsit postul de guvernator al băncii centrale a unui stat membru și, prin urmare, postul de membru al Consiliului guvernatorilor BCE?
- 3) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, această imunitate privește exclusiv imunitatea «de jurisdicție», astfel cum prevede articolul 11 litera (a) din [Protocolul privind privilegiile și imunitățile], sau se extinde și la urmărirea penală, inclusiv la notificarea actului de inculpare și la obținerea probelor? În cazul în care imunitatea se aplică urmăririi penale, această împrejurare are influență asupra posibilității de a utiliza probele?
- 4) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, articolul 11 litera (a) din [Protocolul privind privilegiile și imunitățile] coroborat cu articolul 17 din protocolul menționat permite persoanei responsabile cu desfășurarea procedurii sau, în funcție de stadiul procedurii, completului de judecată să aprecieze existența unui interes al Uniunii în cadrul procedurii menționate și, numai în cazul în care ar fi constatată această existență – și anume în cazul în care faptele de săvârșirea cărora este acuzat AB sunt legate de exercitarea atribuțiilor sale în cadrul unei instituții a Uniunii –, să solicite instituției respective, adică BCE, să ridice imunitatea acestei persoane?
- 5) Existența unui interes al Uniunii cu ocazia aplicării dispozițiilor [Protocolului privind privilegiile și imunitățile] trebuie să fie întotdeauna legată în mod direct de deciziile adoptate sau de actele îndeplinite în exercitarea atribuțiilor în cadrul unei instituții a Uniunii? Astfel, un asemenea funcționar poate face obiectul unui act de procedură penală în cazul în care inculparea sa nu este legată de atribuțiile sale în cadrul unei instituții a Uniunii, ci de activitățile exercitate în cadrul atribuțiilor sale dintr-un stat membru?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 35 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 22 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile trebuie interpretat în sensul că guvernatorul unei bănci centrale a unui stat membru poate beneficia de imunitatea de jurisdicție prevăzută la articolul 11 litera (a) din acest protocol.
- 36 În primul rând, trebuie constatat că guvernatorul unei bănci centrale a unui stat membru se numără printre persoanele vizate la articolul 22 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile.
- 37 Astfel, articolul 22 primul paragraf din Protocolul privind privilegiile și imunitățile prevede că acesta se aplică BCE, membrilor organelor sale și personalului său, fără a aduce atingere dispozițiilor din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE.
- 38 Or, pe de o parte, guvernatorii băncilor centrale ale statelor membre a căror monedă este euro sunt, în temeiul articolului 283 alineatul (1) TFUE și al articolului 10.1 din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE, membri de drept ai Consiliului guvernatorilor BCE, care este un organ de decizie al BCE, conform articolului 129 alineatul (1) TFUE și articolului 9.3 din Protocolul

privind Statutul SEBC și al BCE. Pe de altă parte, articolul 44.2 din acest protocol prevede că guvernatorii băncilor centrale naționale ale statelor membre sunt membri ai Consiliului general, al treilea organ de decizie al BCE, potrivit articolului 44.1 din protocolul menționat.

- 39 În consecință, în calitate de membru al cel puțin unuia dintre organele BCE, guvernatorul unei bănci centrale a unui stat membru figurează printre persoanele vizate la articolul 22 primul paragraf din Protocolul privind privilegiile și imunitățile. Prin urmare, acest protocol îi este aplicabil.
- 40 În al doilea rând, se ridică problema dacă guvernatorul unei bănci centrale naționale poate beneficia de imunitatea de jurisdicție prevăzută la articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile.
- 41 Astfel, pe de o parte, articolul 22 primul paragraf din Protocolul privind privilegiile și imunitățile nu precizează dispozițiile acestui protocol care sunt aplicabile persoanelor pe care le vizează. Pe de altă parte, protocolul menționat acordă imunități, variabile prin natura și prin întinderea lor, în privința a trei categorii de persoane, în care nu este evident că intră guvernatorul unei bănci centrale naționale.
- 42 *Primo*, imunitățile membrilor Parlamentului European, prevăzute la articolele 8 și 9 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, sunt definite în termeni care vizează în mod specific atribuțiile acestora și, așadar, nu sunt aplicabile unui guvernator al unei bănci centrale naționale.
- 43 *Secundo*, nici imunitățile reprezentanților statelor membre care participă la lucrările instituțiilor Uniunii, care fac obiectul articolului 10 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, nu pot beneficia unui guvernator al unei bănci centrale naționale. Pe de o parte, acesta din urmă nu poate fi considerat reprezentant al unui stat membru atunci când își exercită funcția de membru al Consiliului guvernatorilor sau al Consiliului general al BCE. Astfel, articolul 130 TFUE și articolul 7 din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE prevăd că, în îndeplinirea misiunilor care le-au fost conferite prin tratate, guvernatorii băncilor centrale naționale nu pot solicita și accepta nicio instrucțiune printre altele din partea autorităților naționale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 februarie 2019, Rimšēvičs și BCE/Letonia, C-202/18 și C-238/18, EU:C:2019:139, punctul 72). Pe de altă parte și în orice caz, imunitățile reprezentanților statelor membre care participă la lucrările instituțiilor Uniunii sunt „imunitățile [...] obișnuite”, ceea ce, după cum a arătat doamna avocată generală la punctul 56 din concluzii, trebuie înțeles ca o referință la imunitățile prevăzute de Convenția de la Viena cu privire la relațiile diplomatice, încheiată la Viena la 18 aprilie 1961. Or, astfel de imunități, care sunt acordate diplomaților în vederea asigurării îndeplinirii eficiente a funcțiilor misiunilor diplomatice și consulare în statul de reședință, nu pot, prin natura lor, să fie opuse de către beneficiarii lor statelor ai căror reprezentanți sunt aceștia. În consecință, guvernatorul unei bănci centrale a unui stat membru nu poate, în orice caz, să invoce beneficiul imunităților menționate față de autoritățile acestui stat membru.
- 44 *Tertio*, deși funcționarii și ceilalți agenți ai Uniunii beneficiază, în temeiul articolului 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, de imunitate de jurisdicție pentru actele îndeplinite de ei, inclusiv afirmațiile scrise sau verbale, în calitatea lor oficială, trebuie să se observe că guvernatorii băncilor centrale naționale se află într-o poziție diferită de aceștia. Pe de o parte, în calitate de autorități naționale, ei sunt numiți și eventual revocați de statele membre (Hotărârea din 26 februarie 2019, Rimšēvičs și BCE/Letonia, C-202/18 și C-238/18, EU:C:2019:139, punctul 72). Pe de altă parte, ei nu sunt subordonați unei instituții a Uniunii, din

moment ce, în temeiul articolului 130 TFUE și al articolului 7 din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE, nu pot solicita și accepta instrucțiuni din partea instituțiilor, a organelor, a oficiilor sau a agențiilor Uniunii și nici din partea statelor membre sau a oricărui alt organism.

- 45 Cu toate acestea, poziția unui guvernator al unei bănci centrale naționale, care este desigur o autoritate națională, dar care acționează în cadrul SEBC și care face parte, atunci când este guvernator al unei bănci centrale naționale a unui stat membru a cărui monedă este euro, din principalul organ de conducere al BCE, se caracterizează printr-o dedublare funcțională care se traduce printr-un statut hibrid (Hotărârea din 26 februarie 2019, Ilmārs Rimšēvičs și BCE/Letonia, C-202/18 și C-238/18, EU:C:2019:139, punctul 70). Așadar, acest guvernator acționează în numele unei instituții a Uniunii, în speță BCE, în exercitarea funcției sale de membru al Consiliului guvernatorilor. Aceeași este situația, după cum rezultă din cuprinsul punctului 38 din prezenta hotărâre, a unui guvernator al unei bănci centrale naționale a unui stat membru a cărui monedă nu este euro în exercitarea funcției sale de membru al Consiliului general al BCE.
- 46 Imunitatea de care beneficiază un guvernator al unei bănci centrale în exercitarea funcției sale de membru al Consiliului guvernatorilor BCE sau de membru al Consiliului general al BCE decurge, așadar, din cerința de a asigura imunitățile BCE necesare îndeplinirii misiunilor sale, astfel cum sunt prevăzute la articolul 39 din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE. În consecință, un guvernator al unei bănci centrale trebuie să beneficieze, în exercitarea acestei funcții, de privilegiile și imunitățile care sunt necesare pentru îndeplinirea misiunilor BCE.
- 47 În plus, acordarea în favoarea guvernatorilor băncilor centrale naționale a beneficiului imunității de jurisdicție prevăzute la articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, care urmărește să garanteze independența beneficiarilor săi față de autoritățile naționale în interesul Uniunii, este de natură să contribuie la independența pe care articolul 130 TFUE și articolul 7 din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE o impun în special în privința guvernatorilor menționați în exercitarea competențelor și în îndeplinirea misiunilor care le-au fost conferite prin tratate și prin Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE.
- 48 În plus, din moment ce guvernatorii băncilor centrale naționale nu pot beneficia în mod vădit de niciuna dintre celelalte două imunități prevăzute de Protocolul privind privilegiile și imunitățile, faptul de a nu le recunoaște nici beneficiul imunității de jurisdicție enunțate la articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile ar avea drept consecință paradoxală privarea de orice imunitate a persoanelor cărora tratatele le încredințează responsabilitatea de a conduce politica monetară a Uniunii și pe care respectivele tratate au înțeles în mod expres să le sustragă de la orice influență în exercitarea acestei misiuni.
- 49 În sfârșit, articolul 22 primul paragraf din Protocolul privind privilegiile și imunitățile trebuie interpretat în sensul că acordă personalului BCE, pe care îl vizează în mod expres, aceeași imunitate de jurisdicție de care beneficiază personalul celorlalte instituții ale Uniunii. Or, nu rezultă din tratate și nici din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE că legiuitorul Uniunii a intenționat să confere membrilor organelor BCE și în special membrilor Consiliului guvernatorilor, principalul său organ de decizie, o protecție mai redusă decât ansamblului personalului BCE.
- 50 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 22 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, citit în lumina articolului 130 TFUE și a articolului 7 din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE, trebuie

interpretat în sensul că guvernatorul unei bănci centrale a unui stat membru poate beneficia de imunitatea de jurisdicție prevăzută la articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile pentru actele pe care le-a îndeplinit în calitatea sa oficială de membru al unui organ al BCE.

Cu privire la a doua întrebare

- 51 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile coroborat cu articolul 22 din acest protocol trebuie interpretat în sensul că guvernatorul unei bănci centrale a unui stat membru continuă să beneficieze de imunitatea de jurisdicție prevăzută la articolul 11 litera (a) din protocolul menționat după ce a încetat să își exercite funcția.
- 52 În conformitate cu respectiva dispoziție, funcționarii și ceilalți agenți ai Uniunii continuă să beneficieze de imunitate de jurisdicție după încetarea funcțiilor acestora. Or, astfel cum s-a concluzionat la punctul 50 din prezenta hotărâre, guvernatorul unei bănci centrale naționale beneficiază de această imunitate de jurisdicție în calitate de membru al unui organ al BCE, în temeiul articolului 22 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile. În consecință, el păstrează respectivul beneficiu după încetarea exercitării funcției de membru al unui asemenea organ.
- 53 Acesta este motivul pentru care încetarea funcției de guvernator al unei bănci centrale naționale, care pune capăt, în temeiul articolului 10.1 din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE, exercitării de plin drept a funcției de membru al unui organ al BCE de către acest guvernator, nu îi retrage acestuia din urmă beneficiul imunității de jurisdicție prevăzute la articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile.
- 54 În consecință, este necesar să se răspundă la a doua întrebare că articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile coroborat cu articolul 22 din acest protocol trebuie interpretat în sensul că guvernatorul unei bănci centrale a unui stat membru continuă, pentru actele îndeplinite în calitatea sa oficială, să beneficieze de imunitatea de jurisdicție prevăzută la articolul 11 litera (a) din protocolul menționat după ce a încetat să își exercite funcția.

Cu privire la a patra întrebare

- 55 Prin intermediul celei de a patra întrebări, care trebuie examinată înainte de cea de a treia întrebare, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile coroborat cu articolul 17 din acest protocol trebuie interpretat în sensul că permite autorității naționale responsabile de procedura penală, și anume, potrivit stadiului procedurii, autoritatea responsabilă cu urmărirea penală sau instanța penală competentă, să constate ea însăși că sunt îndeplinite condițiile imunității de jurisdicție înainte de a solicita ridicarea acesteia instituției Uniunii în cauză.
- 56 Trebuie să se arate în prealabil că articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile prevede că funcționarii și ceilalți agenți ai Uniunii beneficiază de imunitate de jurisdicție numai pentru actele îndeplinite „în calitatea lor oficială”, cu alte cuvinte în cadrul misiunii încredințate Uniunii (Hotărârea din 11 iulie 1968, Sayag și Leduc, 5/68, EU:C:1968:42, p. 585).

- 57 În plus, privilegiile și imunitățile, recunoscute Uniunii prin acest protocol, prezintă un caracter funcțional prin aceea că urmăresc să evite crearea unui obstacol în calea funcționării și a independenței Uniunii, ceea ce implică în special că privilegiile, imunitățile și facilitățile acordate funcționarilor și celorlalți agenți ai Uniunii sunt acordate exclusiv în interesul acesteia din urmă (Ordonanța din 13 iulie 1990, Zwartveld și alții, C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, punctele 19 și 20, precum și Hotărârea din 18 iunie 2020, Comisia/RQ, C-831/18 P, EU:C:2020:481, punctul 47).
- 58 Pentru a garanta acest caracter funcțional, articolul 17 primul paragraf din protocolul menționat prevede că imunitatea este acordată funcționarilor și celorlalți agenți ai Uniunii exclusiv în interesul Uniunii. Articolul 17 al doilea paragraf din același protocol pune în aplicare același principiu prevăzând că fiecare instituție a Uniunii are libertatea de a ridica imunitatea acordată unui funcționar sau unui alt agent în toate cazurile în care apreciază că ridicarea acestei imunități nu contravine intereselor Uniunii.
- 59 Rezultă din cele ce precedă că revine instituției Uniunii în cauză, iar nu autorității naționale responsabile de procedura penală, sarcina de a aprecia dacă ridicarea imunității este contrară intereselor Uniunii.
- 60 În schimb, nici articolul 11 litera (a), nici articolul 17 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile nu arată care este autoritatea competentă să aprecieze condiția de aplicare a imunității de jurisdicție amintite la punctul 56 din prezenta hotărâre, și anume că actul reproșat funcționarului sau agentului Uniunii trebuie să fi fost îndeplinit de acesta în calitatea sa oficială.
- 61 În consecință, autoritatea competentă să aprecieze dacă această condiție este îndeplinită trebuie să fie stabilită având în vedere contextul și finalitatea acestor dispoziții din Protocolul privind privilegiile și imunitățile.
- 62 În primul rând, instituția Uniunii din care face parte funcționarul sau agentul implicat este cel mai bine plasată pentru a stabili în ce calitate a acționat acesta. Este chiar posibil ca ea să dețină documentele necesare pentru constatarea încălcării (a se vedea Ordonanța Curții din 13 iulie 1990, Zwartveld și alții, C-2/88-IMM, EU:C:1990:315). În plus, competența pe care articolul 17 al doilea paragraf din Protocolul privind privilegiile și imunitățile o atribuie în mod explicit instituției Uniunii în cauză de a verifica dacă cererea de ridicare a imunității care îi este adresată nu este contrară intereselor Uniunii îi conferă *ipso facto* competența de a se asigura că actul reproșat funcționarului sau agentului a fost îndeplinit în calitatea sa oficială în numele Uniunii. Astfel, dacă acțiunile funcționarului sau ale agentului nu au fost îndeplinite în calitatea lor oficială, urmărirea penală exercitată împotriva acestora nu sunt *a fortiori* susceptibile să aducă atingere intereselor Uniunii. Rezultă din cele ce precedă că instituția Uniunii din care face parte persoana interesată este competentă să aprecieze condiția amintită la punctul 56 din prezenta hotărâre.
- 63 În al doilea rând, o atare concluzie nu implică însă ca instituția Uniunii în cauză să fie, în orice împrejurare, competentă să aprecieze dacă actul reproșat funcționarului sau agentului Uniunii a fost îndeplinit de acesta în calitatea sa oficială.
- 64 Astfel, după cum a arătat doamna avocată generală în esență la punctul 93 din concluzii, autoritățile sau instanțele competente ale statelor membre sunt cele care, în practică, sunt sesizate cu problema dacă există un obstacol în calea efectuării urmăririi penale împotriva unui membru al personalului Uniunii ca urmare a imunității de care acesta se poate prevala, din

moment ce numai ele dispun de informațiile care permit să se stabilească dacă actul incriminat prezintă caracteristicile unui act îndeplinit de un asemenea membru al personalului în calitatea sa oficială în numele instituției Uniunii din care face parte.

- 65 Dacă, în aceste condiții, ele nu ar avea nicio competență pentru a aprecia dacă actul a fost îndeplinit în calitate oficială, ar fi obligate să solicite instituției Uniunii în cauză ridicarea imunității în toate situațiile în care actul incriminat ar fi fost săvârșit de un funcționar sau de un agent al Uniunii.
- 66 O asemenea interpretare nu ar respecta însă obiectivele urmărite de autorii tratatelor prin conferirea unei imunități de jurisdicție funcționarilor și celorlalți agenți ai Uniunii.
- 67 Astfel, pe de o parte, imunitatea de jurisdicție este, în temeiul articolului 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, limitată la actele îndeplinite de funcționarii și de ceilalți agenți ai Uniunii în calitatea lor oficială și acoperă, în consecință, doar o proporție redusă a actelor sancționabile penal pe care acești funcționari și agenți le pot săvârși. În această privință, reiese din jurisprudență că intră sub incidența acestei noțiuni numai actele care, prin natura lor, reprezintă o participare a persoanei care invocă imunitatea la îndeplinirea sarcinilor instituției din care face parte (Hotărârea din 11 iulie 1968, Sayag și Leduc, 5/68, EU:C:1968:42, p. 585). Având în vedere însăși această definiție, faptele de fraudă sau, precum în cadrul litigiului principal, de corupție și de spălare de bani ies prin ipoteză din sfera atribuțiilor unui funcționar sau ale unui alt agent al Uniunii, precum și a celor ale unui guvernator al unei bănci centrale a unui stat membru care face parte dintr-un organ BCE și, așadar, nu se pot circumscrie actelor îndeplinite de aceste persoane în calitatea lor oficială.
- 68 Pe de altă parte, reiese din articolul 17 primul paragraf din Protocolul privind privilegiile și imunitățile că imunitatea de jurisdicție urmărește exclusiv, evitând crearea unui obstacol în calea funcționării și a independenței Uniunii (Ordonanța Curții din 13 iulie 1990, Zwartveld și alții, C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, punctul 19), să asigure protecția intereselor Uniunii și, așadar, nu poate constitui o piedică în calea exercitării de către statele membre a competenței lor în materie de combatere a infracțiunilor atunci când aceste interese nu sunt în discuție.
- 69 Or, exercitarea acestei competențe ar fi împiedicată sau cel puțin sistematic întârziată dacă autoritatea națională responsabilă de procedura penală ar fi, în toate cazurile, obligată să solicite instituției Uniunii în cauză ridicarea imunității imediat ce este începută urmărirea penală împotriva unuia dintre funcționarii sau agenții acestei instituții.
- 70 În consecință, această autoritate națională trebuie să poată constata că încălcarea săvârșită de un funcționar sau de un alt agent al Uniunii nu a fost în mod vădit săvârșită de acesta în exercitarea atribuțiilor sale.
- 71 Repartizarea competenței între autoritatea națională responsabilă de procedura penală și instituția Uniunii în cauză pentru a aprecia dacă actul care poate face obiectul unei încadrări penale a fost îndeplinit de un funcționar sau de un alt agent al Uniunii în exercitarea atribuțiilor sale este de altfel conformă cu intenția exprimată de autorii tratatelor la articolul 18 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile. Astfel, acest articol prevede că, pentru aplicarea respectivului protocol, instituțiile Uniunii trebuie să coopereze cu autoritățile responsabile ale statelor membre interesate.

- 72 În această privință, Curtea a statuat că faptul de a sprijini în mod activ proceduri judiciare, prin comunicarea unor documente instanței naționale și prin autorizarea dată funcționarilor sau agenților săi să participe ca martori în procedura națională, constituie o obligație pentru orice instituție a Uniunii, aceste instituții fiind ținute, cu ocazia aplicării protocolului menționat, să respecte obligația de cooperare loială cu autoritățile naționale, în special judiciare, care le revine (a se vedea în acest sens Ordonanța Curții din 13 iulie 1990, Zwartveld și alții, C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, punctele 21 și 22).
- 73 În ceea ce privește modalitățile acestei cooperări, trebuie arătat că, în practică, problema dacă actul incriminat a fost îndeplinit de funcționarul sau de agentul Uniunii în calitate sa oficială se ridică mai întâi la autoritatea națională responsabilă de procedura penală și că aceasta este în măsură să facă doar o apreciere sumară cu privire la realitatea respectivului criteriu. Așadar, atunci când aceasta din urmă constată că, în mod vădit, actul care face obiectul procedurii penale nu a fost îndeplinit de funcționarul sau de agentul Uniunii în cauză în calitate sa oficială, procedura împotriva acestuia poate fi continuată din moment ce imunitatea de jurisdicție nu se aplică. În schimb, atunci când, într-un stadiu oarecare al procedurii penale, autoritatea națională menționată are dubii cu privire la acest aspect, ea are obligația, în temeiul principiului cooperării loiale prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE și în conformitate cu articolul 18 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, să consulte instituția Uniunii în cauză și, în ipoteza în care aceasta apreciază că actul a fost îndeplinit în calitate oficială, să solicite din partea sa ridicarea imunității funcționarului sau a agentului vizat.
- 74 În cazul în care autoritatea națională responsabilă de procedura penală consideră de la bun început că actul a fost îndeplinit de funcționarul sau de agentul în discuție în calitate sa oficială, ea trebuie să adreseze în mod direct instituției Uniunii în cauză o cerere de ridicare a imunității acestuia în cazul în care intenționează să continue respectiva procedură. Conform normei prevăzute la articolul 17 al doilea paragraf din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, care constituie o expresie specifică a obligației de cooperare loială care revine instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii față de statele membre, această cerere de ridicare a imunității trebuie admisă, cu excepția cazului în care se stabilește că interesele Uniunii i se opun. Acest caracter funcțional și, prin urmare, referitor la privilegiile și imunitățile Uniunii, pe care Curtea a avut deja ocazia să îl sublinieze (Ordonanța din 13 iulie 1990, Zwartveld și alții, C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, punctul 20), se impune cu atât mai mult cu cât eficacitatea urmăririi, în special penale, în statele membre, este ea însăși susceptibilă să țină în mod direct de interesele Uniunii, în special în ceea ce privește protecția intereselor financiare ale acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 mai 2018, Scialdone, C-574/15, EU:C:2018:295, punctele 29-27, Hotărârea din 5 iunie 2018, Kolev și alții, C-612/15, EU:C:2018:392, punctele 55-53, precum și Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 212-214).
- 75 Respectarea repartizării și a bunei exercitări a competențelor descrise mai sus este asigurată, dacă este cazul, de Curtea de Justiție a Uniunii Europene potrivit căilor legale prevăzute de tratate. Așadar, neîndeplinirea de către autoritățile naționale (inclusiv jurisdicționale) responsabile de procedura penală a obligației lor, care decurge din principiul cooperării loiale, de a consulta instituția Uniunii în cauză atunci când orice îndoială cu privire la faptul că actul care constituie presupusa infracțiune a fost îndeplinit în calitate oficială nu poate fi exclusă în mod rezonabil este susceptibilă să fie supusă aprecierii Curții în cadrul procedurii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor prevăzute la articolul 258 TFUE. Invers, atunci când ridicarea imunității a fost solicitată instituției Uniunii în cauză și a fost refuzată de aceasta, validitatea acestui refuz poate face obiectul unei întrebări preliminare adresate de instanța națională competentă sau chiar al

unei acțiuni directe a statului membru în cauză în temeiul articolului 263 TFUE. În sfârșit, funcționarul sau agentul Uniunii vizat poate formula în fața Curții de Justiție o acțiune împotriva deciziei instituției Uniunii din care face parte de ridicare a imunității sale de jurisdicție în temeiul articolului 90 alineatul (2) și al articolului 91 din Statutul funcționarilor, această decizie constituind un act care îl lezează (Hotărârea din 18 iunie 2020, Comisia/RQ, C-831/18 P, EU:C:2020:481, punctul 48).

- 76 Având în vedere concluzia dedusă la punctul 50 din prezenta hotărâre, potrivit căreia guvernatorul unei bănci centrale naționale beneficiază de imunitate de jurisdicție în temeiul articolului 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, în calitate de membru al unui organ al BCE conform articolului 22 din acest protocol, interpretarea care figurează la punctele 56-75 din prezenta hotărâre se aplică în același mod în cazul unui atare guvernator.
- 77 În lumina considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a patra întrebare că articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile coroborat cu articolele 17 și 22 din acest protocol trebuie interpretat în sensul că autoritatea națională responsabilă de procedura penală, și anume, potrivit stadiului procedurii, autoritatea responsabilă cu urmărirea penală sau instanța penală competentă, este competentă să aprecieze în primul rând dacă eventuala infracțiune care a fost săvârșită de guvernatorul unei bănci centrale naționale, în calitate sa de membru al unui organ al BCE, se circumscrie unui act al respectivului guvernator îndeplinit în exercitarea misiunilor sale în cadrul acestui organ, însă este ținută în caz de îndoială să solicite, în temeiul principiului cooperării loiale, avizul BCE și să se conformeze acestuia. În schimb, revine exclusiv BCE sarcina de a aprecia, atunci când este sesizată cu o cerere de ridicare a imunității respectivului guvernator, dacă o astfel de ridicare a imunității este contrară intereselor Uniunii, sub rezerva controlului eventual al acestei aprecieri de către Curte.

Cu privire la a treia întrebare

- 78 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile trebuie interpretat în sensul că imunitatea de jurisdicție pe care o prevede se opune actelor de urmărire penală în ansamblul lor, în special măsurilor de investigare, strângerii probelor și notificării actului de inculpare, sau împiedică numai ca beneficiarii săi să fie judecați și condamnați de o instanță, precum și dacă această imunitate de jurisdicție se opune utilizării ulterioare a elementelor de probă strânse în cursul anchetei.
- 79 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, atât din cerința aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din cea a principiului egalității rezultă că termenii unei dispoziții de drept al Uniunii care nu conține nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul său de aplicare trebuie, în mod normal, să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă, independent de calificările utilizate în statele membre, ținând seama de termenii dispoziției în cauză, precum și de contextul său și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte [Hotărârea din 9 septembrie 2021, Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Cerere ulterioară de protecție internațională), C-18/20, EU:C:2021:710, punctul 32].

- 80 Rezultă că, în lipsa unei trimeri, în textul articolului 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, la dreptul național, noțiunea de „imunitate de jurisdicție” care figurează la această dispoziție trebuie considerată o noțiune autonomă de drept al Uniunii ale cărei sens și domeniu de aplicare trebuie să fie identice în toate statele membre. Prin urmare, este de competența Curții să îi dea acestei noțiuni o interpretare uniformă în ordinea juridică a Uniunii.
- 81 În ceea ce privește modul de redactare a articolului 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, trebuie arătat că, în toate versiunile lingvistice, imunitatea prevăzută la această dispoziție se opune cel puțin ca beneficiarii săi să fie judecați și condamnați de o instanță. În schimb, nu se poate deduce doar din modul de redactare a dispoziției menționate că această imunitate nu acoperă și unele dintre actele de procedură penală menționate la punctul 78 din prezenta hotărâre, astfel cum arată în esență doamna avocată generală la punctul 71 din concluzii.
- 82 În consecință, noțiunea de „imunitate de jurisdicție”, în sensul respectivei dispoziții, trebuie interpretată în lumina contextului și a obiectivelor urmărite de aceasta din urmă.
- 83 În ceea ce privește contextul articolului 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, trebuie arătat că articolele 8 și 9 din acest protocol definesc întinderea imunității membrilor Parlamentului European într-un mod mai precis decât pe cea a funcționarilor și a celorlalți agenți ai Uniunii. Din aceste articole reiese că imunitatea membrilor Parlamentului este definită ca incluzând urmărirea penală și, prin urmare, nu este limitată doar la faza de judecată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 octombrie 2008, Marra, C-200/07 și C-201/07, EU:C:2008:579, punctul 27, și Hotărârea din 17 septembrie 2020, Troszczynski/Parlamentul, C-12/19 P, EU:C:2020:725, punctul 39). În schimb, o atare precizie lipsește la articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile referitor la imunitatea de jurisdicție.
- 84 În ceea ce privește obiectivele urmărite de articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, acesta din urmă nu vizează să împiedice efectuarea urmăririi penale împotriva unui funcționar sau a unui agent al Uniunii de către autoritățile unui stat membru decât în cazurile excepționale în care actul care îi este reproșat este îndeplinit de funcționarul sau de agentul respectiv în calitatea sa oficială și în măsura strict necesară protecției intereselor Uniunii. Or, aprecierea acestor condiții de aplicare a imunității de jurisdicție presupune mai întâi să se stabilească realitatea și imputabilitatea faptelor și face astfel cel mai adesea necesară realizarea unei anchete polițienești sau judiciare și strângerea unor elemente de probă. Prin urmare, ar fi contrar domeniului de aplicare în mod deliberat relativ pe care autorii Protocolului privind privilegiile și imunitățile l-au conferit imunității de jurisdicție ca aceasta să constituie un obstacol în calea investigațiilor polițienești sau judiciare.
- 85 În plus, o interpretare prea largă a imunității de jurisdicție, care include ancheta polițienească și judiciară, precum și procedura penală preliminară, ar risca să conducă la acordarea în favoarea funcționarilor și a agenților Uniunii a unei cvasiexonerări de răspundere penală și la îngreunarea abuzivă a exercitării justiției penale în statul membru în cauză atunci când este vizat unul dintre aceștia, ceea ce ar fi contrar valorilor, expuse la articolul 2 TUE, la care au subscriș autorii tratatelor și în special statului de drept. În această privință, nu ar fi justificat printre altele ca autoritatea responsabilă de procedura penală să nu îi poată notifica un act de inculpare.
- 86 Rezultă din cele ce precedă că imunitatea de jurisdicție prevăzută la articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile nu se opune actelor de urmărire penală în ansamblul lor, în special măsurilor de investigare, strângerii probelor și notificării actului de inculpare.

- 87 Cu toate acestea, în cazul în care, încă din stadiul investigațiilor efectuate de autoritățile naționale și înainte de sesizarea unei instanțe, se constată că funcționarul sau agentul Uniunii este susceptibil să beneficieze de imunitate de jurisdicție pentru actele care fac obiectul urmăririi penale, revine acestor autorități, în conformitate cu articolul 4 alineatul (3) TUE și cu articolul 18 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, sarcina de a solicita ridicarea imunității instituției Uniunii în cauză, care este atunci ținută să acționeze în special conform celor expuse la punctele 58, 62 și 74 din prezenta hotărâre.
- 88 În ceea ce privește problema dacă imunitatea de jurisdicție împiedică utilizarea ulterioară a elementelor de probă strânse în cursul anchetei, rezultă din cele ce precedă că această imunitate nu are o asemenea întindere. Ea se opune numai oricărei utilizări a probelor strânse în vederea judecării și a condamnării funcționarului sau a agentului Uniunii în cauză pentru actul acoperit de această imunitate. În schimb, întrucât imunitatea menționată beneficiază numai funcționarului sau agentului Uniunii în cauză pentru un act determinat, ea nu se opune ca aceste probe să poată fi utilizate în alte proceduri referitoare la alte acte neacoperite de imunitate sau îndreptate împotriva unor terți.
- 89 Pentru aceleași motive precum cele menționate la punctul 76 din prezenta hotărâre, interpretarea prezentată la punctele 81-88 din aceasta este de asemenea pertinentă pentru aprecierea imunității de jurisdicție a unui guvernator al unei bănci centrale a unui stat membru în calitatea sa de membru al unui organ al BCE.
- 90 În lumina celor ce precedă, este necesar să se răspundă la a treia întrebare că articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile trebuie interpretat în sensul că imunitatea de jurisdicție pe care o prevede nu se opune actelor de urmărire penală în ansamblul lor, în special măsurilor de investigare, strângerii probelor și notificării actului de inculpare. Cu toate acestea, în cazul în care, încă din stadiul investigațiilor efectuate de autoritățile naționale și înainte de sesizarea unei instanțe, se constată că persoana care face obiectul investigațiilor este susceptibilă să beneficieze de imunitate de jurisdicție pentru actele care fac obiectul urmăririi penale, revine acestor autorități sarcina de a solicita ridicarea imunității instituției Uniunii în cauză. Această imunitate nu se opune posibilității ca elementele de probă strânse în cursul anchetei să poată fi utilizate în alte proceduri judiciare.

Cu privire la a cincea întrebare

- 91 Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 11 litera (a) și articolul 17 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile trebuie interpretate în sensul că imunitatea de jurisdicție poate fi opusă în interesul Uniunii atunci când beneficiarul acestei imunități este pus sub acuzare în cadrul unei proceduri penale pentru acte fără legătură cu funcțiile pe care le exercită în numele unei instituții a Uniunii.
- 92 În prealabil, trebuie amintit că reiese, pe de o parte, din articolul 11 litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile că funcționarii și ceilalți agenți ai Uniunii nu beneficiază de imunitate de jurisdicție decât pentru actele îndeplinite în calitate oficială și, pe de altă parte, din articolul 17 primul paragraf din acest protocol că această imunitate este acordată numai dacă este justificată de un interes al Uniunii.

- 93 După cum s-a arătat la punctul 73 din prezenta hotărâre, atunci când autoritatea responsabilă de procedura penală constată că infracțiunea săvârșită de funcționarul sau de agentul Uniunii nu constituie în mod vădit un act îndeplinit în calitatea sa oficială, ea poate înlătura imunitatea de jurisdicție fără ca existența unui interes al Uniunii să trebuiască să fie apreciată de instituția Uniunii în cauză în cadrul unei cereri de ridicare a imunității.
- 94 În consecință, imunitatea de jurisdicție este inaplicabilă în cadrul unei proceduri penale exercitate împotriva unui funcționar sau a unui agent al Uniunii referitor la acte lipsite de orice legătură cu exercitarea funcțiilor sale. După cum s-a amintit la punctul 76 din prezenta hotărâre, această concluzie este valabilă și pentru guvernatorul unei bănci centrale a unui stat membru în calitatea sa de membru al unui organ al BCE.
- 95 Protecția astfel acordată prin Protocolul privind privilegiile și imunitățile beneficiarilor imunității de jurisdicție are, după cum s-a amintit la punctul 74 din prezenta hotărâre, un caracter funcțional și, așadar, relativ și nu permite printre altele protejarea acestora, dacă este cazul, de eventuale presiuni care ar putea fi exercitate în mod intenționat asupra lor prin intermediul unor urmăriri abuzive pentru acte care nu sunt îndeplinite de funcționarii sau de ceilalți agenți ai Uniunii în calitatea lor oficială. Cu toate acestea, trebuie amintit că, în temeiul principiului cooperării loiale, statele membre sunt obligate, potrivit articolului 4 alineatul (3) al treilea paragraf TUE, să faciliteze îndeplinirea de către Uniune a misiunii sale și să se abțină de la orice măsură care ar putea pune în pericol realizarea obiectivelor Uniunii. Or, asemenea presiuni ar fi, după cum a arătat în esență doamna avocată generală la punctul 138 din concluzii, susceptibile să repună în discuție funcționarea instituțiilor Uniunii și, prin urmare, să pună în pericol realizarea obiectivelor acesteia.
- 96 În orice caz, respectarea obligației de cooperare loială în temeiul articolului 18 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile și al articolului 4 alineatul (3) TUE poate fi impusă printr-o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor [a se vedea Hotărârea din 17 decembrie 2020, Comisia/Slovenia (Arhivele BCE), C-316/19, EU:C:2020:1030]. În plus, în ceea ce privește un guvernator al unei bănci centrale naționale care face parte din Consiliul guvernatorilor BCE, articolul 130 TFUE, preluat la articolul 7 din Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE, care garantează independența membrilor organelor de decizie ale BCE sau ale băncilor centrale naționale în îndeplinirea misiunilor și a îndatoririlor care le-au fost conferite prin tratate și prin Protocolul privind Statutul SEBC și al BCE, ar furniza de asemenea Comisiei un temei juridic adecvat pentru a obține constatarea de către Curte, dacă este cazul, a manevrelor care vizează să compromită respectiva independență.
- 97 În lumina celor ce precedă, este necesar să se răspundă la a cincea întrebare că articolul 11 litera (a) și articolul 17 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile trebuie interpretate în sensul că imunitatea de jurisdicție nu se aplică atunci când beneficiarul acestei imunități este pus sub acuzare într-o procedură penală pentru acte care nu au fost îndeplinite în cadrul funcțiilor pe care le exercită în numele unei instituții a Uniunii.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 98 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

- 1) **Articolul 22 din Protocolul (nr. 7) privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene, citit în lumina articolului 130 TFUE și a articolului 7 din Protocolul (nr. 4) privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene, trebuie interpretat în sensul că guvernatorul unei bănci centrale a unui stat membru poate beneficia de imunitatea de jurisdicție prevăzută la articolul 11 litera (a) din Protocolul (nr. 7) privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene pentru actele pe care le-a îndeplinit în calitatea sa oficială de membru al unui organ al Băncii Centrale Europene.**
- 2) **Articolul 11 litera (a) din Protocolul (nr. 7) privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene coroborat cu articolul 22 din acest protocol trebuie interpretat în sensul că guvernatorul unei bănci centrale a unui stat membru continuă, pentru actele îndeplinite în calitatea sa oficială, să beneficieze de imunitatea de jurisdicție prevăzută la articolul 11 litera (a) din protocolul menționat după ce a încetat să își exercite funcția.**
- 3) **Articolul 11 litera (a) din Protocolul (nr. 7) privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene coroborat cu articolele 17 și 22 din acest protocol trebuie interpretat în sensul că autoritatea națională responsabilă de procedura penală, și anume, potrivit stadiului procedurii, autoritatea responsabilă cu urmărirea penală sau instanța penală competentă, este competentă să aprecieze în primul rând dacă eventuala infracțiune care a fost săvârșită de guvernatorul unei bănci centrale naționale, în calitatea sa de membru al unui organ al Băncii Centrale Europene, se circumscrie unui act al respectivului guvernator îndeplinit în exercitarea misiunilor sale în cadrul acestui organ, însă este ținută în caz de îndoială să solicite, în temeiul principiului cooperării loiale, avizul Băncii Centrale Europene și să se conformeze acestuia. În schimb, revine exclusiv Băncii Centrale Europene sarcina de a aprecia, atunci când este sesizată cu o cerere de ridicare a imunității respectivului guvernator, dacă o astfel de ridicare a imunității este contrară intereselor Uniunii Europene, sub rezerva controlului eventual al acestei aprecieri de către Curte.**
- 4) **Articolul 11 litera (a) din Protocolul (nr. 7) privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că imunitatea de jurisdicție pe care o prevede nu se opune actelor de urmărire penală în ansamblul lor, în special măsurilor de investigare, strângerii probelor și notificării actului de inculpare. Cu toate acestea, în cazul în care, încă din stadiul investigațiilor efectuate de autoritățile naționale și înainte de sesizarea unei instanțe, se constată că persoana care face obiectul investigațiilor este susceptibilă să beneficieze de imunitate de jurisdicție pentru actele care fac obiectul urmăririi penale, revine acestor autorități sarcina de a solicita ridicarea imunității instituției Uniunii Europene în cauză. Această imunitate nu se opune posibilității ca elementele de probă strânse în cursul anchetei să poată fi utilizate în alte proceduri judiciare.**
- 5) **Articolul 11 litera (a) și articolul 17 din Protocolul (nr. 7) privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că imunitatea de jurisdicție nu se aplică atunci când beneficiarul acestei imunități este pus sub acuzare într-o procedură penală pentru acte care nu au fost îndeplinite în cadrul funcțiilor pe care le exercită în numele unei instituții a Uniunii Europene.**

Semnături